

hvilket ganske vist ikke er ensbetydende med 1 Tønde Hartkorn, idetmindste ikke, naar man ser hen til den Fortolkning, der i Plakaten af 26de November 1800 gives af et tilsvarende Udtryk i Plakaten af 2den August 1786.

Foruden til disse Exempler paa, at man i den gamle Lovgivning har tænkt sig noget Andet og Mere ved en Gaard end et Jordbrug paa 1 Td. Hartkorn, skal jeg endnu henvise til, at det paa flere Steder i Loven udtrykkeligt forudsættes, at der kan findes Huslodder paa over 1 Td. Hartkorn (blandt andre Frdn. af 5te Juni 1848, Lov af 15de Mai 1850), hvilket ogsaa anerkendes i Høiesteretsdom af 15de Oktober 1852.

Den ældre Lovgivning har ikke alene aldrig angivet 1 Td. Hartkorn som Grænsen mellem Gaard og Hus, men den synes ved Bestemmelsen af denne nærmest at have havt Jordbrugsens hele Karakter, som stort nok til selvstændig Drift og Ernæring af en Gaardmandsfamilie, for Die; — og naar den har forsøgt at udtrykke Begrebet Gaardbrug i Hartkornsmaal, synes den i ethvert Tilfælde at have tænkt sig et større Kvantum end 1 Td.

Den Tanke, at Grænsen mellem fæstepligtigt og ikke fæstepligtigt Jordbrug ikke absolut kan sættes ved 1 Td. Hartkorn, er langstaaende, som man kunde fristes til at antage ved, hvad derom er yttret i Anledning af det foreliggende Lovforslag, og jeg skal blandt Andet henvise til Kancelliskrivelse af 23de September 1834 og til en Udtalelse af A. S. Dysted i Røstilde Stændertal i 1842, hvor denne Retslærde, som dog vistnok kan maale sig med Nutidens Lovkyndige baade i Kjendskab til den ældre Lovgivning og i Skarpsindighed, blandt Andet udtaler, at naar der er Spørgsmaal om, hvilken Størrelse de Parceler skulle have, „der skulle anses som Gaarde og være Gjenstand for Fæsteforpligtelse“ da er den Mening, som ved enkelte Leiligheder er bleven antaget, „at Jordbrug paa 1 Td. Hartkorn eller derefter er at anse som en Gaard og bør bortfæstes, ikke bygget paa ganske afgjørende Retsgrunde.“

Den af Udvalgets Flertal foreslaaede Bestemmelse, at enhver Parcel paa over 1 Td.

Hartkorn af en nuværende Fæstegaard skal være fæstepligtigt, er altsaa ny, — den vilde kun kunne kaldes „en Udtalelse af, hvad der er nu-gjældende Ret“, naar den tidligere velbegrundede Tvivl om, at 1 Td. Hartkorn var den rette Grænse, nu var bleven løst i denne Retning —; men dette er saa langt fra at være Tilfældet, at det netop til den Tid, hvor Spørgsmaalets Afjærelse fik en større praktisk Betydning ved Lov af 19de Februar 1861, blev afgjort af Indenrigsministeriet, at Parceller af Gaarde, af hvilke der var blevet en Hovedparcel tilbage, selv om de vare over 1 Tønde Hartkorn og tidligere havde været bortfæstede, ikke kunde anses som Fæstegaarde og regnes med blandt de Eiendomme, hvis Salg til Fæsteren og hans Efterladte berettigede Gieren til Inddragning af Jord under Hovedgaarden. Det kan dog neppe antages, at Ministeriet før 1861 skulde have anvendt en anden for Godsaetierne byrdefuld Fortolkning, end det efter 1861 har anvendt til Skade for disse.

Indenrigsministeriets Circulære af 28de December 1868 udtaler ikke nogen ny Doktrin, det forlanger kun, at der ikke paa Fortegnelsen over Fæstegaardene i 1861 og over senere solgte eller bortfæstede optages saadanne Jordbrug, som Ministeriet tidligere havde negtet at anerkende som Fæstegaarde, — et Forlangende, som var nødvendigt, naar Fortegnelserne ikke skulde blive vildledende.

Naar man har ment, at Administrationen altid tidligere (før 1861) havde hævdet, at Jordbrug paa over 1 Tønde Hartkorn skulde bortfæstes, saa at dette kunde betegnes som den „ældre Tradition“ i Ministeriet i Modstridning til en senere Opfindelse, da tvivler jeg meget om, at dette lader sig godtgjøre, og der er idetmindste ikke endnu fremkommet noget for mig afgjørende Bevis derfor. Det er vistnok saa sjældent, at Spørgsmaal om formodet Overtrædelse af Fæstelovgivningens ved Bertleie ifødet for Bortfæstning af et Jordbrug paa 1 Td. Hartkorn eller noget derefter forekommer, at en Indenrigsminister meget godt kan tiltræde og atter fratræde, uden at Spørgsmaalet en eneste Gang har foreligget til hans Afgjærelse, og der kan derfor ikke af en for-